

PROCANCELLARIVS

D. AVGVSTVS FRIDERICVS SIGISMVNDVS
GREENIVS

SVPREMAE CVRIAE PROV. ET COLLEGII ICTORVM
ASSESSOR SENATVSQVE LIPS. SYND.
ET SENATOR

SOLEMNIA INAVGVRALIA

PRAECLARISSIMI CANDIDATI

IUSTI CHRISTIANI GÜNTZII

ADVOCATI DRESDENSIS

A. D. XXI, OCTOBR. MDCCXC

PVBLCICE CELEBRANDA

INDICIT

*De obligatione Domini iurisdictionis ad praestanda
facta Actuarii.*

Diss. jur. civ.

2672

XIV

FRODO BILBO BAGGINS

THE HOBBIT

BY J. R. R. TOLKIEN

WITH ILLUSTRATIONS BY ALAN CRUICKSHANK

AND A FOREWORD BY THE AUTHOR

IN TWO VOLUMES

THE SHIP

THE GREAT OCEAN

THE RINGS OF POWER

THE HOBBIT

THE HOBBIT

THE HOBBIT

THE HOBBIT

THE HOBBIT

THE HOBBIT

Inter eximia praediorum nobilium iura, quae LEYSER Spec.
 DCLXV. exposuit, *Jurisdiclio* ita dicta *Patrimonialis* haud vlti-
 mum occupat locum. Cuius originem cum THOMASIO, HEINEC-
 CIO, et qui illos sequuntur Iuris Germanici Doctoribus, a pristina do-
 minorum in seruos potestate deriuare merito dubitamus, partim, quia
 immensus ille mancipiorum Germanicorum numerus, quem aduersae
 partis fautores supponunt, monumentis historiae plane destituitur, et
 ex iis, nec non ex legibus antiquis pariter, ac ex Iure Prou. Sax. et
 Alemannico, potius contrarium apparet, vti Perill. de SELCHOW
 in Comment. De statu ingenuorum in Germ. Cap. I. §. 8. 9. 10. 20.
 21. 22. GRYPEN in Obseru. quas Disceptat. forens. iunxit Obs. IV.
 Cap. II. p. 1046. sqq. IOH. LEONH. HAVSCHILD de praesum-
 ptione pro libertate naturali in caus. rustic. §. 27. sqq. et in *Eiusdem* Ju-
 rist. Abhandlungen no. V. VI. VII. VIII. p. 69. sqq. luculenter demon-
 strarunt, partim, quia potestas dominorum in seruos et medio aevo
 ad disciplinam domesticam erat restricta, POTGIESSER de statu ser-
 vorum Lib. II. Cap. I. L. III. C. VII. STRVBEN de iure villicorum
 Cap. VII. et posita domini potestate castigandi, iudicis potestas non
 excluditur. FVFFENDORF de Iurisdic. Germanica P. II. S. III. C. I.
 §. 225. p. 436. Nobis itaque persuasum est, iurisdictionem patri-
 monialem, nisi, quod raro accidit, praescriptione sit acquisita, natales
 suos debere beneficiis Principum, quibus subditos praediorum nobi-
 lium

lium ab omni iudicum ordinariorum potestate et ditione exemerunt, PUFFENDORF cit. l. iuncta §. 43. ei. Cap. Certe in nostris terris Serenissimos Landgrauos Thuringiae Marchiones Misniae iam Saec. XIII. et XIV. eiusmodi exemptiones dedisse, et tam criminalem quam ciuilem iurisdictionem concessisse, e pluribus chartis patet, quas excitant LOCHMANN in Diss. inaug. de iurisd. patrim. §. 6. 8. et Consultiff. BIENER de iurisd. ord. et exempta Cap. II. §. 13.

Et olim quidem praediorum nobilium possessores, quibus concessa erat iurisdictione, ipsi munere iudicisungebantur, quippe qui et recentioribus legibus, Decif. El. d. a. 1661. 45. nomine iudicis veniunt. PHILIPPI ad d. Decif. obs. 2. n. 8. HOMMEL Rhapsod. obs. 167. n. 12. Conuocatis itaque Scabinis et reliquis eorum iurisdictioni subiectis, ex eorum sententia ius dicebant, et reliqua, quae ad officium iudicis spectant, peragebant. Super rebus vero ita gestis minime acta conficiebantur, sed, si de facultatibus, vel rebus maximis, aut etiam dignis, negotium agitabatur, iudex, praesentibus utrisque partibus, duo iudicia de re discussa conscribebat, quae, simili textu et subscriptione roborata, litigantium partes accipiebant, L. WISIGOTHORVM L. II. T. 24. apud GEORGISCH p. 1874. aut saltem breuibus libro iudiciali inferebant. Actuarii persona in hac rerum facie, ubi iudices chartas et reliquas scripturas ipsi conficere solebant, non occurrit. HAVSCHILD Gerichts-Verfassung der Teutschen vom achten bis zum vierzehnten Saeculo §. 17. 18. 19. p. 43. sqq. Vnde ad probationem actus iudicialis solummodo iudicis et Scabinorum desiderat testimonium *Ius Prou. Sax.* L. III. A. 88. verb: Quicquid aliquis iudicialiter probare debet, Iudex testimonium sub Imperii deponere tenetur fidelitate. Postea Scabini hoc idem facient, negotium sub eadem declarantes fidelitate. Nec Iure Canonico persona actuarii in negotiis iudicialibus de necessitate requi-

requiritur, sed INNOCENTIUS III. a. 1216. Cap. II. X. de probat. solummodo exigit, vt iudex semper adhibeat, aut publicam, si potest habere, personam, aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuersa iudicii acta conscribant. Duo itaque testes actuarii personam suppleant. Cap. 28. X. de testibus.

Sed haec, quae diximus, insequenti tempore valde sunt immutata. Cum enim maiores nostri, recepto Iure Romano et Canonico, actiones suas, missa pristina simplicitate, secundum leges peregrinas componerent, et illis modum procedendi in iudicio accommodarent, fieri non potuit, quin iudices et scabini, qui antea ex moribus de simplici et plano sententias tulerant, horum receptorum iurium et nouae processus formae ignari, litibus dirigendis et decidendis plane impares essent. Necessitate itaque ducti, Vasalli, quibus iurisdictio concessa erat, eius exercitium Notariis, vel Actuariis, qui iuris scientiae nomen dederant, commiserunt. Quia vero hoc non raro neglectum, hinc *Ord. Pr. Sax. T. II. §. 2. 3.* dispositum est, vt cuilibet iudicio peritus Notarius, qui processum et alia negotia iudicialia dirigat, adiungatur, et ille in praesentia subditorum iuramento obstringatur. Quod quidem deinde *Decis. El. 38.* de a. 1661. ita est declaratum, vt saltem in Criminalibus Notarius, in ciuilibus autem quilibet Actuarius, ad illud iudicium iuratus, sit admittendus.

Ne autem hac lege Domino Iurisdictionis ex sua persona omne eius exercitium videatur ademptum, ipsi prospexit summus Lator *Decis. 39.* cuius verba cum iustos limites hac in re ponant, integra inferere liceat: Wir lassen geschehen, das wenn einer von Adel, oder anderer Gerichts-Herr, das Gerichte mit ehrlichen, aufrichtigen, unbescholtenen, untadelhaften, und nach jeden Orts Gelegenheit qualificirten, auch dazu sonderlich vereydeten, Personen besetzt, und selbst den Gerichts-Sachen vorstehen, und selbige dirigiren wollte, wenn er

im übrigen den Rechten gemäs verfähret, und die Sachen nur Käuffe, Verschreibung, Erbtheilung, Vormundschaftsbestätigung, gütliche Vergleich, und andere dergleichen Sachen, so nicht in contradictorio beruhen, sondern actus voluntariae iurisdictionis seyn, auch den Gerichts-Herrn nicht eigenthümlich betreffen, ihm solches unverwehret, auch, obgleich kein Actuarius iuratus dabey vorhanden, dennoch die Handlungen vor beständig erkannt werden sollen; Jedoch mit diesem ausdrücklichen Bedinge, das der Gerichts-Herr die gerichtliche Handlungen, wie sie vor ihm ergangen, ohne einige Partheylichkeit, und seinem Gewissen und Pflichten, damit er Gott und Uns verwandt, gemäs, zu den Gerichts-Büchern eigenhändig registrire, oder die Registratur unterschreibe, welches Wir doch allein von oberzehlten Sachen verstanden haben wollen; Was aber die Aufrichtung der gerichtlichen Donationen, oder letzten Willen, betrifft, wie auch die Sachen, so im Process, oder sonsten Iurisdictionis contentiosae seyn; Dieses soll allein durch den geschwornen Gerichts-Actuarium expediret und registriret werden. Quae legis dispositio *Ord. Rec. ad Tit. II. §. 5. in fine* denuo est approbata.

Licet autem hac Decisione in vltimis voluntatibus persona Actuarii de necessitate requiratur, hoc tamen eo casu cessat, si testator in praesenti mortis periculo est constitutus, et Iudex (Dominus Iurisdictionis) Actuarii copiam tam cito habere nequit, et super hoc periculo iudicialiter attestatur, tunc enim valet testamentum, coram personis iudicialibus, sculteto, et scabinis, quibus eiusmodi actus a Domino Iurisdictionis vel in specie, vel in genere, est commissus, quod posterius absente Domino praesumitur, conditum. *Decis. El. 45. et 73. ibique PHILIPPI, HOMMEL Rhapsod. Obl. 167.* Qua ratione ductus, Ordo noster hoc anno iustum censuit testamentum, coram Domino Iurisdictionis et duobus scabinis confectum, quorum ille, iudex, de instante mortis periculo erat testatus.

Cuna

Cum itaque praediorum nobilium possessores iurisdictionem non ipsi, sed per Actuarios, siue ita dictos Iustitarios, administrarent, quaestio oritur:

Quatenus ex eorum factis obligentur?

Omnis autem obligatio vel ex facto licito, vel illicito, oritur. Primo igitur de illo videamus.

Dominum autem iurisdictionis facto Actuarii licito teneri, ex natura contractus mandati fuit, quem celebrarunt, dum ille, qui administrationem commisit, mandantis, Actuarius vero mandatarii partes sustinet. Quamvis enim Iure Romano mandanti regulariter actio per procuratorem non quaerebatur, etiamsi hic non sibi, sed domino, fuerit stipulatus, §. 5. Inst. per quas person. cuique acquir. l. 38. §. 17. D. d. V. O. ideoque cessione opus erat l. 8. §. 5. l. 43. l. 45. pr. D. mandati. Germani tamen has iuris civilis subtilitates non agnoverunt, et nostris moribus tertio, multo magis ergo mandanti, per procuratorem, ius et actio rite acquiritur. Pari modo, vi contrarium mandantem ex contractu procuratoris haud dubie tenet actio. Iam enim Iure Rom. ad exemplum actionis inflitoriae atque exercitoriae inualuit, quasi inflitoriam, siue vtilem, dari. l. 10. §. 5. D. mandati. l. 5. §. 8. l. 19. de inflitor. act. l. 1. l. pen. C. eod. l. 13. §. 25. de act. emt. Actuarius vero iudicii non suo, sed domini, qui eum praeposuit, nomine agit, exercetque iurisdictionem, non sibi, sed praedio nobili, eiusque possessori, concessam. Non itaque sibi, sed vasallo, servat et acquirit iura, v. c. laudemii, detractus etc. et actiones inde orientes, per suam rei alienae administrationem. Quis itaque contra iuris et aequitatis principia sibi persuaderet, Actuarii facta prodesse quidem Domino, non autem eundem tertio obligare?

Omnino

Omnino ille, cui pecunia, iudicialiter deposita, ipsique debita, ab Actuario non soluitur, non modo contra hunc, sed et contra Dominum, agere potest, tanquam mandantem. Neque hic excipere valet, Iustitiano hoc vel illud negotium haud esse commissum, sed ipsi vasallo reseruatam. Actuarius enim, cui nostris moribus vniuersa rei iudiciariae cura est demandata, ad peragenda cuncta est legitimatus. Licet ergo potestas eius pacto sit restricta, hoc tertio, qui bona fide cum Actuario contrahit, non obest, cum mandatum per secretam Instructionem restringi nequeat. HERTIVS Diss. de obligatione mandantis et mandatarii contemplatu tertii §. 11. in Ej. Opusc. Vol. I. T. III. p. 155. LEYSER Sp. 178. med. 5.

Quid autem si dolum vel culpam commiserit in officio Iustitiani? Multi Dd ex eorum factis illicitis tunc demum obligatum esse Dominum censent, si haud idoneos constituerit officiales, vel iis nimium indulserit. STRYCK de obligatione Principis ex facto ministr. C. 3. n. 74. l. HERTIVS Vol. I. Resp. 53. n. 9. KRESSE de iure officiorum et officialium p. 93. FESCHIVS de factis officialium, quatenus dominus teneatur C. 4. n. 15. C. 5. n. 14. LEYSER, qui priorem mutauit sententiam, Spec. 680. med. 32. 33.

Nobis autem, si non de poenis irrogandis, sed de obligatione ciuili, quaeritur, contrarium verius, et quaestio iterum ex natura contractus mandati decidenda videtur. In hoc enim, si mandatarius pecuniam, vel aliam rem, ex voluntate mandantis acceptam, non recte expendat, mandans nihilominus tenetur. l. 31. D. d. procurat. l. 1. §. 9. l. fin. de exercit. act. Idem obtinet, si in re sibi mandata dolum admittat l. 10. C. de procurat. l. 7. §. pen. de dolo malo l. 8. §. 1. mandati l. 11. §. 5. d. iustitor. act. Unde, si proxeneta vel procurator rem maioris pretii pro quadraginta vncialibus pignori dandam accepit,

accepit, et ille centum in utro sumsit, in centum pignus subsistit. CARPZ. Dec. 130. BRUNNEMANN ad l. 2. D. de proxenet. HERTIVS cit. Diss. de oblig. mand. §. 11. Et si rem alius perpendimus, ipsa ratio postulat, ut Dominus ex facto Iustitiarum teneatur, quamvis hic dolum vel culpam admiserit. Qui enim in iudicio soluit, vel pecuniam deponit, non Actuarius, aut Scabinis, quorum saepe nomina, plerumque facultates, ipsi plane ignotae sunt, sed iudicio, et praedio, cui cohaeret, eiusque domino, fidem habet, et cum hoc reuera contrahit, itaque, ut ab eodem iudicio eiusque domino ipsi satisfiat, et pecunia deposita tandem restituatur, vel, ut ita facta solutione liberetur, et debitum extinguatur, iure suo postulat. Profecto, si Dominus iurisdictionis tunc demum cum doli vel culpae particeps esset, ad praestanda facta eius, quem praeposuit, foret obstrictus, omnis fides iudicialis, qua salus subditorum, et reipublicae, potissimum innititur, subverteretur, et qui coactus in iudicio soluit aut deposuit, plerumque inani actione contra Actuarium experiretur.

Nec sententia nostra legibus est destituta. Est enim hoc generale, ut in officio publico constitutus, si quem sibi subadministratorem constituit, ex huius dolo et negligentia teneatur. a. l. 30. D. de negot. gest. ibique GODOFRED. not. e. qui ad dictarium provocat: maitre est respondant de son commis. LEYSER. Sp. 343. m. 3. Id autem non solum de privata substitutione, verum et de ea, qua persona, cui subadministratio committitur, fit persona publica, est accipiendum, quod patet ex l. 60. et 64. C. de decurion. l. 21. C. de episc. in quibus iis, qui, curiae obnoxii, honorario titulo illustrem dignitatem consecuti sunt, *per substitutos periculo suarum facultatum* curiae muneribus satisfacere permittitur. Quae quidem leges hanc controversiam omnino decidunt. Ut enim in illis personae illustres publica munera curiae substitutis demandabant, ita Vasalli nostri, qui iurisdictionem, ipsis

concessam, Iustitiariis siue Actuariis committunt, idem faciunt; quare et nostro casu illa legum dispositio, qua hoc non nisi *periculo suarum Facultatuum* fieri debet, quae ad praestanda facta et neglecta substitutorum obligantur, locum inueniat, necesse est. Et hanc sententiam tumentur RIVIN. Tit. 45. Enunc. 18. ENGAV P. I. Decis. 206. LEYSER Sp. 343. med. 3. qui tamen deinde eam mutavit Spec. 680. m. 32. 33. STRVBEN Rechtl. Bedencken Th. 2. Bed. 85. §. 2. SELCHOW Elem. Iur. Germ. L. I. C. 4. S. 2. T. 8. §. 291. HOMMEL Rhapsod. obf. 353.

Sed aliud dubium inde nascitur, an scilicet Dni Iurisdictionis principaliter, an vero demum excussis actuariis siue iustitiariis, teneantur? Et posteriori Sententiae fauere videtur l. 1. §. 9. d. de magistratibus conueniendis, qua dispositum si inter magistratus hoc conuenierit, vt alterius tantum periculo tutores darentur, is, qui hoc suscepit, prius sit conueniendus. Sed vereor, vt haec lex ad nostram speciem trahi possit. Agit enim de duumiris, quorum vterque magistratus municipalis publicus erat constitutus, et proprio, non alterius nomine, munere suo fungebatur. Ab his autem conditio eorum, qui iurisdictionem vasallorum administrant, plane differt. Sunt quidem iudices et actuarii, sed substituti, qui, vt mandatarii et procuratores, Dnorum locum solummodo tenent, cum iis ex natura contractus mandati pro vna persona habentur, et ab iis institui et dimitti possunt. Verum itaque duco, Domino, qui ipse, non Respublica, singularem illorum elegit industriam, et qui *periculo suarum Facultatuum* eos substituit, excussionis beneficio, quod magistratibus datum est, non competere.

Facta autem Iustitiarum non solum eum, qui praeposuit, sed et quoslibet in praedio nobili successores, tenere mihi videntur, cum iudicium sit vniuersitas, quae non moritur, cuius itaque iura et obligationes

tiones

tiones ad quemcunque praedii nobilis transeunt possessorem, eo effectu, vt, si iudicium sit condemnatum, executio iure decernatur, licet nihil ad praesentem vasallum peruenerit. HOMMEL d. obl. 350.

Quare, cum possessor feudi quidam, mutuum contrahens, directorem iudicii eo induxisset, vt falsa registratura testaretur, simultanee investitos comparuisse, chirographum subscripsisse, et recognouisse, hi deinde, vasallo improle mortuo, in feudum succedentes, merito dubitarunt, proprii nunc iudicii turpitudinem detegere, quippe qua re ipsi non fuissent liberati, quia ipsi, iam domini eiusdem iudicii, potius creditoribus ad euictionem essent obstricti, et ita eis obstaret notissima regula: Quem de euictione tenet actio, eum agentem repellit exceptio. Pari modo, cum poligraphus ciuitatis N. superiori saeculo senatus nomine literas reuersales, sigillo publico munitas, versus M. dedisset, quibus detractioni gabellae renunciaffet, Collegium nostrum negauit, senatui N. ius detractionis intuitu haereditatis, in urbem M. transferendae, competere, licet ille obuenteret, reuersales istas sine praescitu maiorum suorum datas fuisse. Neque vasallus ab obligatione, quam eiusmodi reuersales, ab administratore iudicii olim datae, inducunt, per pacta, cum subditis postea sancita, quibus fortassis census emigrationis introductus vel auctus, se liberare potest, cum hac re inter alios acta magistratui tertio ius per reuersales quaesitum detrahi nequeat.

Sed indicenda nunc sunt solemnia inauguralia
 CANDIDATI PRAECLARISSIMI

IUSTI CHRISTIANI GÜNTZII

ADVOCATI DRESDENSIS

qui sua de vita, laudabiliter adhuc acta, ipse his verbis exposuit:

Natus sum Dresdae, anno huius saeculi quinquagesimo secundo, patre Iusto Friderico Güntzio, quatuordecim abhinc annis beate defuncto, cuius fides, studium et peritia in summis serenissimi Electoris penetralibus tantum habuit gratiae, ut, Ipsius a secretis epistolis, ad arcana gubernandae patriae propius admitteretur, matre Iohanna Christiana ex gente Geyeria, adhuc superstite. Parentes hi dilectissimi a primis vitae meae temporibus doctrinae praeceptorum domesticorum me tradiderunt, usque dum Afraneum anno huius saeculi sexagesimo quinto me recepit, in quo liberalis disciplinae domicilio per sexennium, uti statuta volunt, commoratus sum. Anno huius saeculi septuagesimo primo Lipsiam petii, ubi in numerum civium academicorum a Magnifico Plazio, tunc fasces Academiae gerente, relatus, primum praelectionibus philosophicis Seydlitzii interfui, et Sammetium, historiam iuris, ius naturae, et Institutiones explicantem, adii, tunc historiam uniuersalem, historiam Imperii et patriae docentes, Erpestium, Boehmium et Wenckium audiui, porro digesta et hermeneuticam iuris Einertus, cuius quoque scholas examinatorias et disputatorias maxima cum voluptate et utilitate frequentavi, me docuit, ius publicum ex Schotti et Franckii, ius criminale ex Püttmanni, ius feudale ex Rauii, ius Canonicum ex Hommelii ore percepi, in explicandis processibus iudicariis principis duces habui Io. Tob. Richterum atque Zolle-

Zollerum, tandem artem relatoriam hic, et praesertim Hommelius, solide mihi et egregie exposuerunt. Sub praesidio excellentissimi Einerti postea theses iuris controuersi publice defendi, examini pro praxi me subiecti, et ita per quadriennium studiis academicis inbutus, anno saeculi septuagesimo quinto in patriam urbem redii, ibique, venia causas in foro agendi eodem adhuc anno mihi concessa, per tria lustra et quod excurrit causarum patrociniis fauente Deo feliciter operam nauavi, nec non iustitiam, variis in locis mihi demandatam, pro viribus administravi. Nunc Lipsiam denuo reuersus, ab Illustri Iureconsultorum Ordine binis tentaminibus consuetis summos in iure honores decentissime petii, et huius petiti implementum et fata mea in posterum Deo Optimo Maximo commendo.

Huic desiderio Doctissimi Candidati, qui in utroque superato examine egregie se praestitit, et unanimem omnium plausum tulit, deesse Collegium noluit. Quapropter proximo die Mercurii hora a meridie II. l. XXII. C. de iure deliber. et de adeunda vel acquirenda heredit. exponet, mox autem d. XXI. Octobr. hora IX. eodem loco, Praeside Viro Illustri atque Excellentissimo, DNO D. IOSIA LUDOVICO ERNESTO PÜTTMANNŌ, Codicis Professore Publ. Ord. Academiae Decemuiro, Collegii Ictouum Assessore, fautore honoratissimo, dissertationem, Selecta e iure vario capita inscriptam, defendet, quo facto Illustri et Excellentissimus Dn. D. CHRISTIANVS RAV, Supremae Curiae Prouinc. et Collegii nostri Assessor, Institutionum Prof. P. O. cuius beneuolentiam et amicitiam plurimi facio, cui ex eiusdem Ordinis decreto promotoris munus delegavi, summos in utroque iure honores, cum omnibus priuilegiis atque iuribus, huic dignitati adnexis, sola spe, ad sessionem in Collegio nostro adspirandi excepta, ipsi tribuet atque concedet.

Quam solemnitatem vt RECTOR ACADEMIAE M̄AGNIFICVS, PRINCIPES CELSISSIMI, ILLVSTRISSIMI COMITES, PROCERES VTRIVSQUE REIPVBLICAE GRAVISSIMI, GENEROSISSIMI denique AC NOBILISSIMI COMITONES, praesentia sua horifica splendidiorē reddere velint, obseruantissime rogo.

Scribebam Lipsiae a. d. XVII. Octobr. MDCCXC.

Diss. jur. Ric. 26, 2